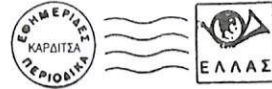

Φωνη της

Φυλακτής

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΦΥΛΑΚΤΙΩΤΩΝ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Εκδότης - Διευθυντής: Βασ. Χρ. Διαμαντής
Υπ. Σύνταξης: Γεώργιος Χρ. Τσιαμαντάς

Γραφεία: Καραϊσκάκη 6 - ΚΑΡΔΙΤΣΑ
Τηλ.: 24410 - 25375

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2003
ΕΤΟΣ 4ο, ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 13

3 ΧΡΟΝΙΑ "ΝΕΑ ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΤΗΣ"

Συμπληρώθηκαν ήδη 3 χρόνια από τότε που άρχισε να επανεκδίδεται η εφημερίδα του Συλλόγου μας.

Έχοντας την εμπειρία της προηγούμενης εφημερίδας αλλά και γνωρίζοντας τις δυσκολίες του εγχειρήματος της απρόσκοπτης δηλαδή έκδοσης ενός τέτοιου εντύπου, με μεγάλη επιφυλακτικότητα ξεκινήσαμε τότε την επανέκδοση της "νέας Φωνής της Φυλακτής".

Ευτυχώς όμως οι φόβοι μας δεν επιβεβαιώθηκαν.

Ο τρόπος που αγκάλιασαν οι χωριανοί και όχι μόνο την εφημερίδα, αλλά και η αγάπη και το ενδιαφέρον που δείχνουν γι' αυτή είναι πραγματικά συγκινητικός. Η οικονομική ενίσχυση που παίρνει ο σύλλογος από τους χωριανούς οικειοθελώς για την έκδοσή της καλύπτει τα έξοδά της.

Αυτό μας δίνει τη δύναμη αλλά και την υποχρέωση να συνεχίσουμε απρόσκοπτα την έκδοσή της. Βεβαίως δεν είμαστε "ειδικοί" γι' αυτό θα θέ-

λαμε και την ευνοϊκή σας κρίση σε μια προσπάθεια που γίνεται απ' όλους, από αγάπη και μόνο για τον τόπο που γεννηθήκαμε και πρέπει να κρατήσουμε ζωντανή την παράδοσή του και την ιστορία του.

Θα πρέπει να τονίσουμε την τεράστια συμβολή των "μόνιμων αρθρογράφων" μας του Λάμπρου Παπαδημητρίου, του Θανάση Τσιαμαντά, του Παναγιώτη Διαμαντή, της Φωτούλας Οικονόμου, του Βασίλη Κίσσα, που με τα κείμενά

τους και το υψηλό επίπεδο των γραπτών τους κοσμούν τις στήλες της εφημερίδας μας.

Θέλουμε να τους ευχαριστήσουμε και να ευχηθούμε να συνεχίσουν με τον ίδιο τρόπο να γράφουν.

Είμαστε απόλυτα βέβαιοι πως κι άλλοι πολλοί έχουν αυτή τη δυνατότητα, επιστήμονες και μη και τους παρακαλούμε να συμβάλουν με τις ιδέες και τις σκέψεις τους στον εμπλουτισμό της εφημερίδας.

Τέλος θέλουμε να ευχαριστήσουμε όλους τους χωριανούς για την έμπρακτη αγάπη που δείχνουν για την εφημερίδα και να ευχηθούμε η Νέα Φωνή της Φυλακτής να τα εκατοστήσει.

Η σύνταξη

Πασχαλινά έθιμα Τα "ΣΙΓΝΑ - ΤΑ ΎΨΩΜΕΝΑ ΔΕΝΤΡΑ"

Όσο πλησιάζουν οι μέρες του Πάσχα ζουν έντονα μέσα μου παλιές αναμνήσεις από έθιμα που

Γράφει ο Αθανάσιος Τσιαμαντάς

έζησα στα παιδικά μου χρόνια. Θυμάμαι την Τρίτη μέρα του Πάσχα (της Διακαινησίμου) γιατί αυτή

τη μέρα γίνονταν τα "Σίγνα". Η λέξη "σίγνα" (τα) είναι λατινική (SIGNUM) και σημαίνει κυρίως : σφράγισμα, σήμαντρο, σημαία, εικόνα. Υπάρχει και ρήμα SIGNO (= σημειώνω, σημαίνω, σφραγίζω (Λατιναλατικό Λεξικό Κουμανούδη) με βάση τα παραπάνω, εξηγείται νομίζω το θρησκευτικό έθιμο του χωριού μας "τα σίγνα". Διότι μ' αυτό λιτανεύονται αφ' ενός οι εικόνες (σημαίες) αφ' ετέρου "σφραγίζονται" κατά παράδοση, που έχει προφανώς την αρχή της στους Βυζαντινούς χρόνους τα δέντρα που βρίσκονται

περιφερειακά του χωριού. Το έθιμο θα σας περιγράψω με όσα μου διηγήθηκαν οι ηλικιωμένοι και με όσα προσωπικά γνωρίζω.

Την Τρίτη μέρα του Πάσχα - μετά την θεία λειτουργία - όλοι οι κάτοικοι του χωριού έβγαιναν στην Αυλή της Εκκλησίας. Τα παιδιά και ορισμένοι μεγάλοι έτρεχαν στον ιερέα και στους επιτρόπους να πάρουν στα χέρια τους τα φορητά εικονίσματα.

Οι μεγάλοι και τα μεγαλύτερα παιδιά έπαιρναν τα βαριά εικονίσματα
ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛ. 2

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΜΑΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Του Παν. Κ. Διαμαντή

Τραγούδι της λύπης και της αγανάκτησης

"Βαστάν οι θάλασσες νερό και τα βουνά τα χιόνια
κι έρημες οι φυλακές βαστάν τα παλικάρια.

Πανάθεμά τους δικαστές κι αυτούς τους σαγγελλέους
που δεν δικάζουν ξάμηνα που δεν δικάζουν χρόνια
μον' δίκασαν επί ζωής για την καραμαγκιόλα."

ΓΕΝΙΚΑ

Χορός Τσάμικος

Το τραγούδι αυτό αποτελεί μια ενόχληση και εκφράζει λύπη και αγανάκτηση. Εδώ ο τραγουδοποιός διατραγουδεί με λύπη τις λίγες των περιπτώ-

σεων ανθρώπων που βρίσκονται στις φυλακές. Και σύμφωνα με το περιεχόμενο στις παλιές εποχές που ίσχυε η ποινή του θανάτου με καρμανιόλα (λαιμητόμο). Βεβαίως εννοείται ότι από τους φυλακισμένους, δεν διατραγουδεί εκείνους που ήταν κακούργοι και εγκληματίες και δικαίως φυλακίστηκαν αλλά εκείνους που αδικώς κρατούνταν στις φυλακές ενώ ήταν ήρωες, παλικάρια. Ως γνωστό υπήρξαν τέτοια παραδείγματα. Εκείνο όμως που θέλει να διατρανώσει περισσότερο ο τραγουδοποιός είναι η αγανάκτηση και ο αναθεματισμός για τους δικαστές και εισαγγελείς της εποχής που δεν δίκασαν για μήνες ή για χρόνια φυλάκισης αλλά δίκασαν για αφαιρεση της ζωής και με τον πιο βαναυσό τρόπο τη λαιμητόμο (καρμανιόλα).

Μικρό το τραγούδι αλλά πολύ βαθύ το νόημά του.

ΧΑΙΡΕ ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

Της Μυρσίνης Α. Παπαδημητρίου

Νύχτα... Η σιγαλιά έχει απλωθεί πάνω από τη Βασόρα και οι σειρήνες έχουν πάψει να ηχούν. Οι βομβαρδισμοί έχουν πάψει προσωρινά. Βρίσκομαι στο δωμάτιο του ξενοδοχείου που μένουν οι δημοσιογράφοι που καλύπτουν αυτόν τον παρανοϊκό πόλεμο που έχει κηρύξει ο "κύριος" Μπους, εδώ και αρκετές μέρες.

Μέρες ανελέητων βομβαρδισμών του Ιράκ. Προσπαθώ να κοιμηθώ αλλά έρχονται στο νου μου οι φρικιαστικές εικόνες του πρωινού και παίρνουν τον ύπνο μακριά.

Σήμερα το πρωί "κύριε"

Μπους πήγα στην αγορά που βομβαρδίστηκε προ ολίγων ημερών αλλά επειδή δεν είχατε το θάρρος να το παραδεχτείτε, ισχυριστήκατε ότι δεν ήταν δική σας η βόμβα, αλλά τα αντιαεροπορικά πυρά των Ιρακινών.

Η αγορά δεν είναι τίποτα άλλο από ένα απέραντο νεκροταφείο. Αίματα, ακρωτηριασμένα μέλη και πεθαμένοι συνθέτουν το σκηνικό. Περπατώ ανάμεσα στα συντρίμια των αυτοκινήτων και ξαφνικά... ακούω τα κλάματα ενός παιδιού, της ικεσίας για βοήθεια μιας μάνας. Γυρίζω πίσω

μου για να βοηθήσω, αλλά δεν βλέπω κανένα. Όχι, όχι κανείς δεν βρίσκεται στην αγορά. Μόνο εγώ.

Τα πνεύματα των ανθρώπων όμως που πέθαναν είναι εδώ και μου μιλούν. Ζητούν βοήθεια. Παιδιά, γυναίκες γέροι που πέθαναν εδώ και τα πνευμάτά τους με περιτριγυρίζουν.

Αυτό απέμεινε από τις "έξυπνες" βόμβες σας "κύριε" Μπους. Αυτό απέμεινε από τους ανθρώπους του χθες; Σκόνη, γίνανε σκόνη και σκιές. Μετά την αγορά, επισκέφθηκα ένα νοσοκομείο για να βοηθήσω, αλλά δεν βλέπω κανένα. Όχι, όχι κανείς δεν βρίσκεται στην αγορά. Μόνο εγώ.
ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛ. 4

ΤΟ ΣΚΑΘΑΡΙ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΤΗΣ

Της Φωτούλας Οικονόμου - Σβάρνα

Έχετε δει σκαθάρια; Ανόνη ερώτηση θα μου πείτε. Και ποιος δεν έχει δει!!! Θυμάστε τις πράσινες χρυσόμυγες που πιάνετε στο χωριό τα καλοκαίρια και τις κάνετε παιχνίδι; Μια δαμένη κλωστή στο ποδαράκι τους και "για να δούμε; μπορούν να γίνουν ελικοπτεράκια που θα γυρίζουν γύρω γύρω;" Τι δεν τραβούσαν οι καμήλες απ' τα χέρια σας που τις βασάνιζαν χωρίς έλεος! Θυμάστε τις κολοφωτιές; Πόσοι από σας τις φυλακίζατε μέσα σ' ένα μπουκάλι για να σας

φέγγουν τη νύχτα παρέα όλες μαζί; Αχ και να μπορούσαν όλες μαζί να σας επιτεθούν! Θα έπαιρναν το αίμα τους πίσω. Κι οι πεταλούδες; Καλά τώρα!!! Για τις πεταλούδες θα λέμε; ποιος από μας δεν έπιασε και ποιος από μας δεν έπαιξε μ' αυτές!

Για κλείστε τα μάτια σας τώρα και σκεφτείτε λίγο... Πόσα διαφορετικά σκαθάρια έχετε δει στο χωριό μας; Και ποιο ήταν το πιο παράξενο και σπάνιο που είδατε;

Πριν από λίγα χρόνια,

ενώ περνούσα τις διακοπές μου στο χωριό, ένα σκαθάρια έκανε μια εντυπωσιακή προσγείωση ακριβώς μπροστά μου λες κι ήθελε να μου πει "Είμαι... εδώ είμαι και γω!!!"

Είχα δει πάρα πολλά σκαθάρια στη Φυλακτική αλλά την αφεντιά του πρώτη φορά την έβλεπα.

Σίγουρα δε θα το άφηνα να φύγει χωρίς να του πάρω ένα αυτόγραφο. Πλήρως λοιπόν την φωτογραφική μου μηχανή, το βοήθησα να ποζάρει πάνω σ' ένα
ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛ. 4

ΠΑΣΧΑΛΙΑΤΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ

Οι πολιτιστικοί Σύλλογοι του χωριού μας διοργανώνουν στις 28/4/2003 και ώρα 3 μ.μ. δεύτερη μερα του Πάσχα τον καθιερωμένο πλέον Πασχαλιάτικο χορό μπροστά στον Αη Γιώργη. Η διατήρηση των εθίμων εξαρτάται από τη συμμετοχή όλων των χωριανών.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΑΜΟΙ

Ο Στέφανος Τσιαμαντάς παντρεύτηκε με την Κρικέλη Αγορή.

Τους ευχόμαστε κάθε ευτυχία

ΘΑΝΑΤΟΙ

Διαμαντής Χρήστος, ετών 77

Αλεξίου Ελευθερία, ετών 79

Στους οικείους εκφράζουμε τα συλλυπητήρια μας.

Πασχαλινά έθιμα

Τα "ΣΙΓΝΑ" - ΤΑ "ΥΨΩΜΕΝΑ ΔΕΝΤΡΑ"

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΣΕΛ. 1

και τα μικρότερα τα ελαφριά. Ποιος από τους μεγάλους δεν θυμάται τον Βασίλη Μαντζιάρα (Βασλάκος) να σηκώνει την βαριά εικόνα του Αγίου Γεωργίου και να προπορεύεται της πομπής. Έξω από την εκκλησία έκαναν μια μεγάλη πομπή μπροστά οι μεγάλοι και πιο πίσω οι μικρότεροι. Ξεκινούσαν συνήθως από την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, ανέβαιναν στο "Παπαμανώλη" (θέση που είναι σήμερα ο κοινοτικός Ξενώνας) και έπερναν το μονοπάτι για τα "Σβαρνείκα". Η πρώτη στάση γίνονταν εκεί αφού το μονοπάτι ήταν ανηφορικό και ο τόπος δύσκολος. Κατά τη διάρκεια της διαδρομής τα παιδιά έψαλαν το "Χριστός Ανέστη".

Βούιζαν οι πλαγιές και αντιλαλούσαν τα ρέματα από τις ψαλμωδίες. Οι άδολες φωνές των παιδιών "εμβαθέων" βγαλμένες έφθαναν ως τον θρόνο του θεού σαν ένα ολόθερμο ευχαριστώ στον Αναστάνα Κύριο που μας εχάρισε την λύτρωση και την ζωή.

Όταν η πομπή έφθανε στα "Σβαρνείκα" τα παιδιά έψαλλαν όλα μαζί το "Χριστός Ανέστη" και τσούγκριζαν τα κόκκινα αυγά. Η δεύτερη στάση γίνονταν στον "Υψωμένο του Μηλαρείκο" και μετά πέρανε το μονοπάτι για του "Κασκούτη" το σπίτι. Τα ίδια γίνονται στην δεύτερη και την Τρίτη στάση. Μετά κατηφορίζαμε στα "Κωστέικα" και φτάναμε στου Αϊγιάννη για να ξεποστάσουμε για

αρκετή ώρα και μετά από τις "Κρανιές" και το σπίτι του Βασίλη Γιαννάκου επιστρέψαμε στον Αϊ Γιώργη και τοποθετούσαμε τα εικονίσματα στην θέση τους έτσι τελειώναν τα "Σίγνα" που γίνονταν σε πολλά χωριά των Αγράφων άγνωστο από πότε, αλλά οι περισσότεροι παλιοί μου είπαν στερεότυπα "έτσι τα βρήκαμε". Τώρα το χωριό έχει ερημώσει και δεν υπάρχουν πλέον νέοι άνθρωποι να πάρουν τα εικονίσματα και να τα περιφέρουν στο χωριό.

Οι παλιότεροι θυμούνται ότι μέχρι το 1925 μαζί με τα "Σίγνα" "Υψωναν" και τα δέντρα. Στο χωριό μας υπήρχαν ορισμένα μεγάλα δέντρα συνήθως Βελανιδιές (τσέρνα) στην περίμετρο του χωριού στα οποία οι πρόγονοί μας κάρφωσαν πάνω στο κορμό του δέντρου έναν σταυρό (συνήθως από Λαμαρίνα) σημάδι πως έπρεπε όλοι να το σέβονται και να μην αποτολήσει κανένας να το κόψει. Τα Υψωμένα δέντρα ήταν ιερά και δεν έπρεπε να τα κόψουν ή να του κόψουν τα κλαδιά. Την Τρίτη μέρα του Πάσχα οι επίτροποι της εκκλησίας μαζί με τα παιδιά που κρατούσαν τα εικονίσματα σταματούσαν στα παραπάνω δέντρα και ένας επίτροπος με το τρυπάνι - την Αρίδα - άνοιγε μια τρύπα στον κορμό της γέρικης Βελανιδιάς και έβαζε μέσα ένα κομμάτι από αγιασμένο άρτο (ύψωμα - αρτοκλασία) και το σφράγιζε προσεκτικά με πρωτόβγαλο μελισσοκέρι ώστε να μην υπάρξει κίνδυνος να αλλοιωθεί από τις καιρικές συνθήκες τοποθετώντας τελευταίο πώμα από ξύλο. Με την πάροδο του χρόνου το άνοιγμα έκλεινε και το βλογημένο ψωμί ενσωματωνόταν με τον κορμό του δέντρου. Από την τοποθέτηση του "υψώματος" το δέντρο ήταν υψωμένο. Με ψαλμωδίες και ευχές πορεύονταν σιγά - σιγά σ' άλλο δέντρο βαδίζοντας πάντα περιφερειακά του χωριού μας.

"Υψωμένα" δέντρα ήταν στα εξής σημεία του χωριού μας: Στην είσοδο του αμαξιτού δρόμου στο χωριό, όπου και το εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου και λέγεται ακόμη "Υψωμένος" ή "Σταυρός", στην συνοικία "Σβαρνείκα" στα "Μηλαρείκα", στη βρύση της Κασσάντρας, και κο-

ντά στου "Κασκούτη" το σπίτι.

Από τα παραπάνω δέντρα σώζονται μόνον δύο. Το ένα στον "Σταυρό" τον "Μηλαρείκο" και το άλλο στο σπίτι του "Κασκούτη". Τον "Υψωμένο" στην είσοδο του χωριού τον έριξε η μπουλντόζα το 1953 για να περάσει ο δρόμος. Στην Κασσάνδρα τον έκοψαν για άγνωστο λόγο και στα "Σβαρνείκα" πήρε φωτιά η κουφάλα και κάηκε το 1992.

Η λιτανεία, πομπή τελείωνε όταν "Υψώνανε" όλα τα δέντρα που φέρανε "Σταυρό". Μπορούσε όμως να πραγματοποιηθεί "Υψωμα" και σε καιρούς που απειλούνταν το χωριό από επιδημική αρρώστια.

Ολοφάνερος είναι ο σκοπός τούτος της λατρευτικής πράξης. Με τη λιτανεία γύρω απ' το χωριό επιδιώκονταν η δημιουργία μιας αόρατης αγιασμένης ζώνης αποτρεπτικής της κακής αρρώστιας. Γι' αυτό περιφέρονταν τις εικόνες γύρω από το χωριό ψάλλοντας συγχρόνως.

Σχηματιζαν αόρατο τείχος εμποδιστικό της εισόδου ασθενειών στα σπίτια. Ωστόσο το προστατευτικό αυτό τείχος, η αγιασμένη με άλλους λόγους ζώνη μπορούσε για μια στιγμή να χάσει την ιδιότητά της και η αρρώστια που ερχόταν πάντα με μορφή αποκρουστικής γυναίκας να περάσει στο χωριό. Ο τρόπος αυτός των κατοίκων συνέργησε θάρρως στην επινόηση των "Υψωμένων δέντρων" και ενισχύοντας την προστατευτική ζώνη ήταν ένα αντέρισμα ελπίδας και σιγουριά κρατώντας μέσα τους το Ύψωμα της εκκλησίας, τα δέντρα αυτά, κρατούσαν - για τον λαό μας - τον ίδιο τον Θεό, που δεν είναι έτσι δυνατόν ν' αρνηθεί την λυτρωτική του επέμβαση στον τόπο που προστάττει. Η διαφανής παρουσία του μέσα στο δέντρο αποτελούσε την εγγύηση της προστασίας του χωριού. Και αν ακόμη ξεμύτιζε ως εκεί η προσωποποιημένη ασθένεια τα "Υψωμένα" δέντρα τουλάχιστον αν όχι η αγιασμένη ζώνη θα την ανάγκαζαν να φύγει. Τα "Υψωμένα δέντρα" των Αγράφων μ' όλη τη χριστιανική χροιά που φαίνεται να έχουν κρύβουν στοιχεία προχριστιανικών αντιλήψεων και παραδοχών.

Είναι και τούτο μια μαρτυρία της οργανικής συνοχής του λαού μας μέσα στο χρόνο.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1													
2													
3													
4													
5													
6													
7													
8													
9													
10													
11													
12													
13													

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Τοποθεσία του χωριού μας - "Περιεχόμενο" δέματος
2. Ποιητική συλλογή του Νικ. Βρετάκου - Μεγάλη δύναμη
3. Γυναικείο χαϊδευτικό - Πολύ ωραίες γυναίκες (δυν.)
4. Το μικρό της ηθοποιού Φάροου - Θέση διακόπτη - Το αμερικάνικο πρωτάθλημα μπάσκετ - Θεός Αιγυπτίων
5. Το Ολυμπιακό στάδιο - Χαρακτηρίζει και τις διμερείς σχέσεις (καθ.)
6. Ακέφαλο αρνί - Κόρη του Μιλτιάδη
7. "Μέρη" του ναού - Γκας... Υπήρξε γ. γραμματέας του Κ.Κ. ΗΠΑ - Σήμα κινδύνου
8. Όλεθρος - Καβγάς διχόνοια (καθ.) - Χρονικός σύνδεσμος
9. Ηλεκτρονικό παιχνίδι - Είναι ο Θεός
10. Έσχατο μέσο σωτηρίας (καθ.) - Πόλη της Γερμανίας
11. Διατύπωση τη θεωρία της εξέλιξης των ειδών - Μουσική νότα
12. Όνομα Ιταλών - Ευρωπαϊκή πρωτεύουσα
13. Δικά μου - Κατάφαση Ιταλών - Δεν λείπει καμία (καθ.)

ΚΑΘΕΤΑ

1. Φαλακρό υδρόβιο πτηνό - Πρόθεση της δημοτικής
2. Δεν είναι γεμάτοι. - Ο πρώτος άνδρας
3. Κατοικία τσιφλικά - Ξαίνει το μαλλί
4. Η οποία (αρχ.) - Χάρη, εξυτηρέτηση.
5. Ο αριθμός 308 - Τα βραχεία φωνήεντα - Τρώει τα καλαμπόκια
6. Αμερικανός βιομήχανος πετρελαίου
7. Βιβλική προστακτική - Άφωνο νωπό - Αραβική πρωτεύουσα
8. Πολύτιμο υλικό - Μέρος μοσχαρίσιου κρέατος
9. Γείτονας μας (με άρθρο) - Ο Ολυμπιακός
10. Ξεχωρίζει στο περιβάλλον της (καθ.) - Ο αριθμός 52 - Μουσική νότα
11. Την οποία (αρχ.) Συνεχόμενα στο αλφάβητο - Ευχέρεια, δυνατότητα
12. Αλαζονεία, περηφάνια (μ.τ.φ.) - Νόστιμο ψάρι
13. Μαμή - Όρος του πόκερ - Άρθρο της καθαρεύουσας

Γ.Χ. ΤΣΙΑΜΑΝΤΑΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟΥ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ
2. ΜΑΡΑ - ΑΙΣΑ - ΑΧ
3. ΕΜΙΡΗΣ - ΟΣΣΑ
4. ΛΑΕΡΤΗΣ - ΠΟΡΟΙ
5. ΛΗΤ - ΑΝΟΥΣΙΟ
6. ΤΟ - ΣΑΝΤΟΥΡΙΑ
7. ΕΚΕΙ - ΜΑΡΤΗΣ
8. ΟΑΚΑ - ΝΑΪΣ - ΠΑ
9. ΙΡΑ - ΕΤΙ - ΜΑΝ
10. ΙΒΑΝ - ΣΞ - ΤΙΝΑ
11. ΓΝΗΣΙΟΤΗΤΑ - ΕΛ
12. ΕΕ - ΠΟΤΗΡΙ - ΚΡΙ
13. ΑΣΤΑΙ - ΣΑΜΑΡΙΑ

ΚΑΘΕΤΑ

1. ΑΜΕΛΗΤΕΟΙ - ΓΙΑ
2. ΝΑΜΑ - ΟΚΑΡΙΝΕΣ
3. ΑΡΙΕΛ - ΕΚΑΒΗ
4. ΠΑΡΡΗΣΙΑ - ΑΣΠΑ
5. ΗΤΤΑ - ΕΝΙΟΙ
6. ΟΑΣΗ - ΝΜ - ΟΤ
7. ΣΙ - ΣΑΤΑΝΙΣΤΗΣ
8. ΑΣΟ - ΝΟΡΑ - ΞΗΡΑ
9. ΡΑΣΠΟΥΤΙΝ - ΤΙΜ
10. ΣΟΥΡΗΣ - ΤΑ
11. ΑΡΣΙΣ - ΜΙ - ΚΡ
12. ΓΑ - ΟΙΑ - ΠΑΝΕΡΙ
13. ΗΧΕΙΟ - ΚΑΝΑΛΙΑ

«Η ΝΕΑ ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΤΗΣ»

Τριμηνιαία εφημερίδα του Συνδέσμου Φυλακτιωτών Καρδίτσας Έδρα: Καρδίτσα

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Κωστή Δ. Χριστίνα
Ξηροφώτου Γ. Ρένα
Φώτος Θ. Αναστάσιος
Τσιαμαντάς Χ. Αθανάσιος
Αλεξίου Π. Βασίλειος

Εκδότης - Διευθυντής
Βασίλειος Χ. Διαμαντής
Διάκου & Χατζημήτρου 57
431 00 ΚΑΡΔΙΤΣΑ
Τηλ.: 24410 25375

Υπεύθυνος σύνταξης
Τσιαμαντάς Γεώργιος
Περριβίου 27
431 00 ΚΑΡΔΙΤΣΑ
Τηλ.: 24410 42058

Εκτύπωση
ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ
Μεγ. Αλεξάνδρου 10
Τηλ.: 24410 20257

Ποιότητα που φαίνεται με γυμνό

ΤΑΚΥΠΡΕΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

ΦΩΤΟΣ

ΕΤΟΙΜΟ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑ ΤΣΙΜΕΝΤΟΠΡΟΪΟΝΤΑ

"Τα Ιστορικά Νυχτέρια"

Του Κώστα Στεφ. Παππή, Οικονομολόγου - Λαογράφου

Περασμένα - ξεχασμένα, όπως θα έλεγε κανείς για παλαιά μας ήθη και έθιμα, που είχαν τα χωριά μας, για πολλά χρόνια και που τώρα μένουν μια ιστορική ανάμνηση!

Πραγματικά τα νυχτέρια, ήταν μια πολύ καλή κι ωραία εθιμοτυπική απασχόληση, που την οργάνωναν κυρίως οι γυναίκες και οι κοπέλες στα χωριά, τότε στους δικούς τους μαχαλάδες, τότε στους άλλους μαχαλάδες του χωριού....

Δεν θα ήταν υπερβολή να πω, πως τα νυχτέρια ήταν συνήθεια των ορεινών χωριών μας κυρίως.

Όπως αναφέρεται σε γραφόμενα, λαογραφικά κείμενα, τα νυχτέρια είχαν διαφορετική λειτουργικότητα από χωριό σε χωριό, από περιοχή σε περιοχή, ανάλογα με το κέφι, την εργασία, την απασχόληση και την κτηνοτροφική - γεωργική απασχόληση και κυρίως τους χειμερινούς μήνες.

Σήμερα αυτό το έθιμο, το τόσο τραγουδισμένο και το γραφόμενο στην Ελληνική Λαογραφία, είναι μια ιστορική και γλυκιά ανάμνηση και μια "κουβέντα" μεταξύ των ηλικιωμένων στα χωριά μας και όσων έρχονται τα καλοκαίρια στο χωριό και πού μεταξύ άλλων αποτελούν συζητήσεις και κάτι έχουν να θυμηθούν και πούνε για τα νυχτέρια που ήταν συνυφασμένα με την τότε ζωή τους.

Σήμερα τα πράγματα έχουν αλλάξει για πολλές αιτίες και κυρίως, γιατί ο κόσμος έχει αραιώσει στα χωριά μας, ιδιαίτερα στα ορεινά χωριά ερήμωσαν τα σπίτια, τα νιάτα έφυγαν, το σχολείο είναι κλειστό, η πλατεία έρημη, τα δρομάκια χορταριασμένα, η γειτονιά έρημη, τα χωράφια και τα κήπια εγκατελειμένα, τα γέρικα κορμιά σέρνονται, η φωνή των πουλιών βουβή και η καμπάνα χτυπά τους χειμερινούς μήνες αραιά και πάντα τότε - τότε πένθιμη!

Τα καφενεία άδεια τους περισσότερους μήνες του χρόνου παραμένουν ελάχιστα γεροντάκια και αυτά λίγες ώρες μένουν και μια φορά το μήνα αναμένουν τον ταχυδρόμο, για γράμμα ή την πενιχρή σύμβαση του ΟΓΑ, για να πάρουν λίγα τρόφιμα και να πάρουν λαδάκι για το άναμα των κατηλιών, στα μνήματα πεθαμένων...

Έτσι έχει η ζωή. Το χτες ήταν ανάμνηση το σήμερα κι αύριο, κανείς δεν ξέρει τι θα μας επιφυλάξει.

Όπως ανέφερα πιο πάνω, τα νυχτέρια, κατά μεγάλη πλειοψηφία ήταν ένα έθιμο των ορεινών μας χωριών, κι θα προσπαθήσω να τα περιγράψω όσο, μπορώ καλύτερα, έτσι που τα πρόφθασα στο χωριό μου (Φυλακτική) όσα άκουσα από μεγαλύτερους.

Ένα καλοκαίρι 'κει στα Παπεικά - Σιατρείκα που έχω το σπίτι μου, πάνε χρόνια τώρα πίσω που ζούσε η θεία μου η Όλγα Παππή και ο μπάρμπα μου ο γνωστός στο χωριό μας Χρήστος Παππής είχα αρκετή βοήθεια κι άκουσα πολλά για τα νυχτέρια. "Δεν περνούσε η βραδιά ανιψιέ, γιατί οι ώρες ήταν πολλές, δεν υπήρχε τηλεόραση και ραδιόφωνο τότε και θέλοντας οι συγγενείς, οι γείτονες, οι φίλοι, κάτι έπρεπε να κάνουν, για να περάσει η μεγάλη νύχτα τους χειμωνιάτικους μήνες κυρίως, για το λόγο αυτό "σκάρωσαν" τα νυχτέρια.

Όπως γράφω πιο πάνω, τα νυχτέρια ήταν μια άτυπη συνάντηση, όχι υποχρεωτική, μεταξύ των συγγενών, γειτόνων, φίλων του χωριού, που μαζευόντουσαν σε κάποιο σπίτι, που το όριζαν από πριν, ύστερα από συνεννόηση, στο λόγο, στην εκκλησία, σε γιορτή, στα χωράφια, στα κήπια κ.α.

Πράγματι ήταν κάτι σαν γλέντι, αφού είχε φαγητό και τραγούδι. Η βραδιά γιορτινή, οι καλεσμένοι αρκετοί (συνήθως γυναίκες - κορίτσια) που εκείνα τα βράδια, είχαν πολλά να πούνε, να θυμηθούν, να μάθουν νέα για αγαπημένους τους, που ήταν στα ξένα, για νέα που πρόκειται να συμβούν στο χωριό ή ακόμη και στα γύρω χωριά....

Τα νυχτέρια άρχιζαν συνήθως από το φθινόπωρο και τελείωναν την άνοιξη.

Ίσως οι ατέλειωτες νύχτες του χειμώνα που έπρεπε να περνούν πιο ευχάριστα, να κάνουν διάφορες χειρονακτικές εργασίες, να ξεκουραστούν λίγο, αφού την άνοιξη με το λιώσιμο του χιονιού, άρχιζε η αγροτική δουλειά στα κήπια και χωράφια.

Τα νυχτέρια, άρχιζαν βράδυ και τελείωναν αργά το πρωί ανάλογα με το κέφι και τη δουλειά. Συνήθως αυτό το σπίτι που καλούσε για το νυχτέρι έβαζε και τα "καλούδια". Προαιρετικά όμως οι καλεσμένοι για το καλό, αλλά και την καλοπέραση τους, έφερναν κι αυτοί διάφορα φαγώσιμα, όπως καρύδια, κάστανα, λιασμένα κορόμηλα, ξυλοκέρατα (χαρούπια), αγριόμηλα, γκόρτσα, μέλι, λίπα, καλαμποκάλευρο για παρασκευή γλυκών, πίτα κι άλλα φαγώσιμα γεύματα.

Πολλές φορές παρασκευάζαν και το περίφημο "κατσαμάκι" ένα φαγητό, που είναι γνωστό στα ορεινά χωριά κυρίως.

Το "κατσαμάκι" ήταν πολύ νόστιμο όταν ο νοικοκύρης ήθελε να το παρασκευάσει κι είχε τα ανάλογα υλικά όπως καλαμποκάλευρο, πιπέρι, κρεμμύδι. Το θυμήθηκα αυτό το φαγητό, αφού ο μακαρίτης πατέρας μου, το υπεραγαπούσε και ήθελε μόνος του να το παρασκευάσει. Στα νυχτέ-

ρια μεταξύ των παραβρισκομένων πολλά θέματα είχανε το πρώτο λόγο. Νέα ευχάριστα και δυσάρεστα, ανάλογα τι σκοπό επιτελούσαν και τι ήθελαν να προσδώσουν. Για το λόγο αυτό, την άλλη μέρα, στις ρούγες, στο σκάλισμα, στη βρύση, στο μύλο στο χωράφι κι αλλού τα "κουτσομπολιά" είχαν το πρώτο λόγο. Σε πολλά κουτσομπολιά, για να μεγαλοποιήσουν αυτά τα νέα, έριχναν "μπόλικη σάλτσα" κι ανάλογα τι ήθελαν να προσδώ-

Σε μια άλλη συνάντηση με τον αξέχαστο μπάρμπα μου Χρήστο Παππή, με το σκουφάκι στο κεφάλι, τα τσαρούχια και το μπαστούνι, Πάσχα ήταν, τον παρακαλώ και πάλι να μου διηγηθεί μερικά γεγονότα για τα νυχτέρια γιατί πρέπει να πω, πως "ο Τσέλιγκας" μπάρμπα μου σ' αυτά ήταν "μάννα" και έβαζεν δικά του λόγια για να γίνει πιο πιστευτός.

"Ανιψιέ Κώστα, πάνε χρόνια πίσω, όταν ένα βράδυ του χειμώνα είχα πάει στα Καλύβια Πεζούλας για σφάγιο (έκανε και χασάπη) κι στο γυρισμό πέρασα από τα "Τσιαμαντέικα" (μαχαλάς του χωριού) και σε γνωστό σπίτι, ακούω φωνές, τραγούδια, γέλια. Δεν φοβήθηκα, ούτε έβαλε κακό ο νους μου, αλλά κατάλαβα, πως εδω απόψε είχαν νυχτέρι!

Κι συνεχίζει ο μπάρμπα μου. Πλησιάζω κοντά σιμά στο δικό μας μαχαλά και σε κάποιο σπίτι, πάλι τραγούδια, φωνές! Αντε, είπα μέσα μου, κι εδω θα το κάψουν απόψε! Μόλις φθάνω σπίτι μου, η κυρά Χριστίνα μου ανοίγει στο άκουσμά μου κι να η κόρη μου Καλλιόπη, έτοιμη να φύγει, για κάποιο αποψινό νυχτέρι! Πατέρα θα πάω κι θα γυρίσω γρήγορα του είπε. Καλά άντε με το καλό κι καλά να περάσεις...."

Στα νυχτέρια, οι γυναίκες, οι κοπέλες για να περνά καλύτερα η ώρα τους κι να έχουν κάποιο όφελος, άρχιζαν με πλέξιμο, γνέσιμο, κέντημα, κουβάρισμα, ξάσιμο μαλλιών, λανάρισμα, ξεφλούδισμα καλαμποκιού κ.α. μέχρι κι ύφανση σε εργαλείο που ήταν στην μένος στο παράθυρο του σπιτιού, χρήσιμο εργαλείο για σπιτικά ρούχα κι προικιά.

Το φως, ήταν λιγοστό. Τα κούτσουρα στο τζάκι, φώτιζαν το δωμάτιο, αν δεν υπήρχε λάμπα ή γκαζοκάνδυλο.

Τα τραγούδια ποικίλα. Από καλαματιανά, κλέφτικα μέχρι της τάβλας κι άλλα που τα "ταίριαζαν" ανάλογα με τον καϋμό που ήθελαν να εκφράσουν...

Σε σχετικό λαογραφικό πόνημα περιοχής Ολύμπου (Τσαρισάν Ελασσόνας) τα νυχτέρια λεγόταν κι λανάρια, γιατί οι μεγαλύτερες σε ηλικία γυναίκες, έγραναν τα πλυμένα

μαλλιά με τα χέρια τους, κι ύστερα έκαμαν τις "απάλες" με τις οποίες έφτιαχναν τα "πετρίκια" τότε χονδρά, τότε ψηλά ανάλογα με το πανί, που ήθελαν να κάμουν ή το προόριζαν όπως για κάπες, βελόντζες, ρούχα, σκουτιά κ.α.

Τα πετρίκια, ήταν μάλλον μαλλιά από λούπες που τα είχαν γνέσει με τις κεντημένες κρυνίσιες ρόκες κι τα σκαλιστά σφουντίλια.

Το σιμόνι, το έγνεθαι στο τσικρίκι, για ύφανση, για να γίνει στρωτό το νήμα, κι να ετοιμάσουν διάφορα εργόχειρα με το βελονάκι, ή τις βελόνες για πλέξιμο πουλόβερ, γελέκα, ζακέτες, κάλτσες, τερλίκια, φανέλες κ.α.

Εδω θα πρέπει να αναφέρουμε, πως στα νυχτέρια δεν έλλειπαν και τα σχετικά πειράγματα μεταξύ των παραυρισκομένων τα τσακώματα και κακίσματα. Όλα αυτά ήταν εφήμερα κι δεν είχαν συνέχεια, αφού ήταν μεταξύ συγγενών, φιλενάδων, γειτόνων κι δεν ήθελαν να χαλάσουν αυτό το υπέροχο έθιμο. Δεν μπορώ να μην αναφέρω και τη λέξη "μαναφούκια" που συχνά - πυκνά αναφέρονταν η θεία μου Όλγα Παππή στα νυχτέρια!

Τα νυχτέρια, συνήθως, τελείωναν όπως πιο πάνω αναφέραμε αργά βράδυ ή ακόμη και πρωί, ανάλογα με τα κέφια και τις εργασίες τους, που ήθελαν να κάμουν.

Αναφέρθηκα για τα τραγούδια που τόσο μελωδικά τα έλεγαν οι καλεσμένοι στα νυχτέρια. Αναφέρω μερικά!

- Να 'χα έναν ταχυδρόμο, να τον είχαν βοηθό....

- Απόψε που έβρεχε πυκνά κι χιόνιζε δροσάτα....

- Σε τούτο σπίτι που ήρθαμε, πέτρα να μη ραγίσει...

- Αγγέλου μ' κρένει η μάνα σου, δεν ξέρω τι σε θέλει...

- Ξύπνα περδικομάτα μου κι ήρθα στο μαχαλά σου...

- Λαλούν τ' αρνίθια τρεις φορές κι η πέρδικες πέντε....

- Γύραν τ' απόσκια, έγυραν λελούδου μ' στη αυλή σου....

- Τι να τον κάμω τον Θεό, που δεν καταλαβαίνει...

- Πέρα στον πέρα μαχαλά,

στο πέρα κι στον δόθε...

- Ξενιτεμένο πουλί κι παραπονεμένο...

- Στου Παπαλάμπρου την αυλή....

- Νυστάξαν τα ματάκια μου κι θέλουν να κοιμηθούνε...

Προσπάθησα να περιγράψω κι να δώσω μερικά σημεία, για τα νυχτέρια, αφού οι παλαιοί από μένα περισσότερα έχουν να πούνε να θυμούνται....

Παρέλειψα πολλά αλλά όχι σκόπιμα, αφού αυτά θυμήθηκα, έτσι μου τα είπαν.

Ομολογώ, πως πράγματι τα νυχτέρια ήταν το κάτι άλλο, για εκείνες τις εποχές, μια ζωντανή παράσταση στο χωριό μας, ένας συνθετικός κρίκος μεταξύ των χωριανών μας.

Θα αναφέρω, πως το τελευταίο νυχτέρι στο χωριό μας Φυλακτική κι αυτό με επιφύλαξη το έκανε η θεία μου Φώτου Γιάννη Παππή (Κασκούτινα) στο σπίτι της, με ξεφλούδισμα καλαμποκιού κι με κάλεσμα συγγενών της στο σπίτι της.

Τελειώνοντας θα πρέπει να πω πως οι χρόνοι άλλαξαν όπως και οι καιροί, αφού στο χωριό μας ήρθε, ο μαρasmus (φαινόμενο για τα περισσότερα ορεινά χωριά μας) ο κόσμος αραιώσε, ο τόπος ερημώθηκε, οι ρούγες χορτάρισαν, οι δρόμοι του χωριού πού κι πού καλημερίζονται από χωριανούς (δεν αναφέρομαι στους καλοκαιρινούς μήνες), οι λιγοστοί κάτοικοι είναι γέρικα κορμιά, τα άλλοτε γεμιστά μαγαζιά είναι σχεδόν κλειστά.

Ευχή κάνουμε για να ζωντανέψουν τα χωριά μας, να γυρίσει ξανά ο κόσμος εκεί και να πάρει την άλλοτε σφίζουσα μορφή το χωριό μας.

Πρόβλεψη δεν κάνω. Όλα μπορούν να συμβούν!

Μακάρι αυτό να γίνει.

Κώστας Στεφ. Παππής
Οικονομολόγος - Λαογράφος

<p>School of Oxford English</p> <p>BENTZH ΤΣΙΡΟΓΙΑΝΝΗ - ΑΥΓΕΡΟΥ Καθηγήτρια Αγγλικών</p> <p>Ανδρέα Παπανδρέου 11 (πλ. Δικαστηρίων) ΤΗΛ.: 04410 71294, 04410 76677</p>		<p>EMBARGO SHOES & ACCESSORIES</p> <p>ΑΡΓΥΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΗΡ. ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ 13 ΤΗΛ.: 2441 077 288</p>
<p>ifestos</p> <p>ΝΙΚΟΛΑΟΣ Θ. ΞΗΡΟΦΩΤΟΣ Μηχανολόγος Μηχανικός</p> <p>Ταλιαδούρου & Τζέλλα, 431 00 ΚΑΡΔΙΤΣΑ e-mail: n.xirofotos@ifestos.gr</p>		
<p>ΘΕΡΜΑΝΣΗ - ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΣ ΦΥΣΙΚΟ ΑΕΡΙΟ</p> <p>Τηλ. & Fax: 04410 79689 Κιν.: 0972 260799</p>		

